

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

« БІЗНЕС ПЛАНУВАННЯ »

(назва дисципліни)

**ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 Управління та адміністрування

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

ОСВІТНЬО – ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ фаховий молодший бакалавр

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

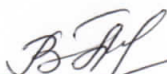
Людмила БОЙКО, викладач економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії
економічно – комерційних дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Лубенський фінансово - економічний
фаховий коледж Полтавського державного
аграрного університету»

Протокол № 6 від «16» 01 2026р.

Голова циклової комісії

(підпис)

(Вікторія ПОНОМАРЕНКО)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з дисципліни «Бізнес планування» спрямована на формування системи знань про основні методи та інструменти планування діяльності підприємства та економічних процесів і явищ. Студенти ознайомлюються з різними методологічними підходами до оцінки ефективності господарської діяльності, плануванню фінансових показників підприємств, інвестиційних проектів та управління ризиками.

Навчальна програма з дисципліни «Бізнес планування» спрямована на надання здобувачам освіти знань про основи аналітичної оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств, методи оцінки та планування економічних показників, а також навички прогнозування економічних показників. Вона допомагає студентам освоїти техніки прогнозування та планування діяльності підприємства.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Бізнес планування» укладено на основі ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» розробленої на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальності	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Нормативна/вибіркова	вибірковий освітній компонент
Кількість тем	11
Загальна кількість годин	90
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
Лекції	34
Практичні заняття	26
Самостійна робота	30
Форма підсумкового контролю	залік

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІЗНЕС ПЛАНУВАННЯ» компетентності та заплановані результати навчання

Мета курсу «Бізнес-планування» – розвиток практичних здібностей складання бізнес-плану. Для цього необхідним є виконання таких **завдань**:

- з'ясувати сутність цілі та логіку розробки бізнес-плану;
- визначити структуру та зміст бізнес-плану;
- ознайомитися з методами та підходами до розробки бізнес-плану;
- розглянути сутність презентації бізнес-плану та засоби підвищення її ефективності.

Предметом навчальної дисципліни «Бізнес планування» є: засоби і методи бізнес-планування підприємства, механізм складання бізнес-планів на підприємствах різних галузей народного господарства та форм власності.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Бізнес планування» є засвоєння знань із базових, вибірково-обов'язкових предметів загальноосвітньої підготовки, профільних предметів, нормативних, вибіркового дисциплін та спеціальних курсів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

знати:

- сутність, цілі, завдання та можливості використання бізнес-плану;
- сутність та зміст основних розділів бізнес-плану;
- порядок складання бізнес-плану;
- порядок презентації бізнес-плану.

вміти:

- використовувати різноманітні підходи, методи та способи до складання бізнес-плану;
- аналізувати фінансово-економічний стан досліджуваного підприємства та визначати перспективи його розвитку;
- практично розробляти бізнес-план регіону, підприємства, структурного підрозділу.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Бізнес планування» є обов'язковим компонентом підготовки фахових молодших бакалаврів. Вона формує базу знань для дисципліни «Фінанси підприємства» та взаємопов'язана з такими дисциплінами, як «Вища математика», «Статистика», «Економіка підприємства». Знання здобуті при вивченні дисципліни застосовуються під час проходження виробничої практики та атестації здобувачів передвищої освіти.

Програмою навчальної дисципліни «Бізнес планування» передбачено проведення лекцій, семінарських занять із тем курсу, а також складання заліку.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи й страхування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів фінансової науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
Спеціальні компетентності (СК)	СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства. СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури. СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин. СК 5. Здатність застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку. СК 6. Здатність складати й аналізувати фінансову звітність. СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
Результати навчання (РН)	РН 02. Володіти державною та іноземною мовами для складання ділових паперів і комунікації у професійній діяльності. РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами. РН 05. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень. РН 06. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань. РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності. РН 10. Застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку у сфері фінансів, банківської справи та страхування. РН 11. Формувати й аналізувати форми фінансової звітності та правильно інтерпретувати отриману інформацію. РН 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема Назва	Обсяг годин			Разом
		Лекції	Практичні	Самостійне вивчення	
1	Вступ. Сутність планування в ринковій економіці та методологічні основи планової діяльності.	4	-	2	6
2	Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств.	4	-	2	6
3	Галузь, суб'єкти підприємницької діяльності та його продукція.	2	2	2	6
4	Діагностика конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності.	2	2	2	6
5	Маркетинг план	2	2	2	6
6	План виробництва	6	6	6	18
7	Організаційний план	4	2	2	8
8	Основні засоби виробництва	2	2	2	6
9	Інвестиційна діяльність	2	2	2	6
10	Фінансовий план	2	4	2	8
11	Оцінка ризиків і їх страхування	2	-	4	6
12	Оформлення і презентація бізнес-плану	2	-	2	4
Всього		34	26	30	90

3.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ВСТУП. СУТНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Суть і об'єктивна необхідність планування діяльності. Планування як функція управління підприємством. Принципи і методи планування. Предмет, структура та завдання курсу «Бізнес-планування». Особливості бізнес - планування в сільському господарстві.

ТЕМА 2. БІЗНЕС-ПЛАН І ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.

Сутність бізнес – планування. Актуальність бізнес – планування на сучасному етапі. Функції бізнес – плану.

Технологія розробки бізнес – плану. Формування інформаційного поля бізнес-плану. Етапи та організація розробки бізнес – планування.

Оформлення і стиль бізнес – плавну. Конфіденційність бізнес – планування. Структура бізнес – плану. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану.

ТЕМА 3. ГАЛУЗЬ, СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЙОГО ПРОДУКЦІЯ.

Цілі розробки та структура розділу «Характеристика підприємства». Коротка довідка про історію підприємства. Склад засновників з визначенням їхньої частки в статутному капіталі (фонді). Участь у спільній діяльності. Місцезнаходження підприємства. Виробничий напрям (спеціалізація) підприємства. Міжгосподарські зв'язки (кооперація та інтеграція) і взаємодія з іншими організаційними структурами.

Організаційна структура (підрозділи) підприємства. Кадровий склад управління підприємством. Аналіз поточного стану справ у галузі та очікуваних тенденцій її розвитку. Фінансово – економічний стан підприємства (основні економічні показники виробничо – фінансової діяльності підприємства). Перспективи розвитку підприємства.

ТЕМА 4. ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Цілі розробки та структура розділу «Ринкова діяльність». Основні етапи процедури дослідження ринку.

Оцінка конкурентної позиції фірми на ринку: визначення прямих і непрямих конкурентів; збирання інформації; порівняльний аналіз найближчих конкурентів.

Практичні заняття.

ТЕМА 5. МАРКЕТИНГ ПЛАН

Цілі та логіка розробки маркетинг-плану. Основні завдання маркетинг-плану.

Характеристика етапів стратегії маркетингу. Фінансове забезпечення плану маркетингу. Аналіз можливих обсягів продажу фірми.

Засоби реалізації стратегії маркетингу: вибір каналів збуту продуктів бізнесу (типи каналів збуту; фактори вибору типу каналу збуту; опис власної системи збуту); формування цінової політики (етапи формування цінової політики; моделі та стратегії ціноутворення; застосування знижок із цін); організація рекламної компанії (процедура опрацювання рекламної кампанії; бюджет витрат на рекламу; інші елементи політики просування товарів фірми); формування політики підтримки продуктів бізнесу. Майбутня стратегія маркетингу. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.

Прогнозування обсягів продажу. Основні напрямки аналізу припущень щодо можливих обсягів продажу: за часовими інтервалами; за видами товарів та послуг; за основними групами споживачів. Консервативні, найбільш імовірні та оптимістичні прогнози.

Практичні заняття.

ТЕМА 6. ПЛАН ВИРОБНИЦТВА

Обґрунтування виробничої програми. Склад виробничої програми. Методика складання технологічних карт вирощування сільськогосподарських культур. Розробка балансу земельних угідь. Трансформація земельних угідь. Планування посівних площ сільськогосподарських культур. Планування урожайності. Приріст урожайності. Обґрунтування планової потреби в продукції рослинництва. Планування валового збору сільськогосподарських культур. Планування посівних площ.

Значення виробничої програми в тваринництві. Методика складання технологічних карт в тваринництві. Виробництво і розподіл продукції тваринництва. Методи планування обсягів виходу продукції. Планування розподілу тваринницької продукції.

Витрати на виробництво і собівартість продукції тваринництва.

Практичні заняття.

ТЕМА 7. ОСНОВНІ ЗАСОВИ ВИРОБНИЦТВА.

Поняття і класифікація засобів виробництва. Оснащеність сільськогосподарського підприємства основними фондами. Визначення балансової вартості основних фондів. Планування потреби в засобах виробництва та їх використання. Планування витрат на амортизаційні відрахування. Планування потреби в пальному. Планування витрат на ремонт і технічне обслуговування сільськогосподарської техніки. Визначення собівартості 1 т.- км.

Практичні заняття.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН

Мета складання плану праці. Головні завдання організаційного плану: довести правильність вибору організаційної форми бізнесу підприємства; охарактеризувати головний управлінський персонал підприємства. Послідовність етапів розробки організаційного плану. Структура організаційного плану. Формування кадрової політики і стратегії фірми.

Складання балансу трудових ресурсів: розрахунок річного фонду робочого часу; планування чисельності працівників в галузі рослинництва і тваринництва. Визначення потреб підприємства в персоналі.

Планування фонду оплати праці. Преміювання працівників. Оплата праці різних категорій працівників. Акордні розцінки у рослинництві і тваринництві.

Практичні заняття.

ТЕМА 9. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Поняття, характеристика та роль інвестицій. Класифікація інвестицій. Інвестиційна діяльність та інвестиційна політика підприємств. Інвестиційна привабливість підприємства. Форми сучасного інвестування. Методи оцінки

інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Висвітлення закону України «Про інвестиційну діяльність». Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Розрахунок потреби в довгострокових кредитах. Розрахунок витрат на сплату відсотків за довгострокові кредити.

ТЕМА 10. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН

Цілі складання фінансового плану, його значення для самого підприємця, для потенційних кредиторів або інвесторів. Особливості фінансового плану проти інших розділів бізнес-плану. Зміст, логіка опрацювання та структура фінансового плану.

План доходів і витрат (прибутків та збитків). Послідовність складання плану доходів і витрат: визначення відповідних середньогалузевих показників; прогнозна оцінка обсягів продажу продуктів фірми; розрахунки прямих витрат фірми на виробництво та реалізацію продуктів (послуг) фірми; визначення валового прибутку; розрахунки операційних витрат фірми; обчислення операційного прибутку; визначення суми сплати відсотків за кредити; обчислення прибутку до сплати податків; обчислення суми податків з прибутку фірми; визначення чистого прибутку фірми.

Визначення точки беззбитковості виробництва. Аналітичний і графічний метод розрахунку точки беззбитковості. Знаходження точки беззбитковості.

План грошових надходжень і виплат (план руху готівки). Фактори, що визначають необхідність складання плану грошових надходжень і виплат. Процедура складання плану грошових надходжень і виплат.

Плановий баланс. Мета та вимоги до складання планового балансу.

Практичні заняття.

ТЕМА 11. ОЦІНКА РИЗИКІВ І СТРАХУВАННЯ

Сутність підприємницького ризику. Цілі розробки розділу «Ризики в діяльності підприємств»: здатність керівництва фірми збагнути можливі типи ризиків, що пов'язані з бізнесом фірми; спроможність керівників фірми розробити заходи та ефективно реагувати на небезпечні для бізнесу фірми ситуації. Складові концепції управління ризиками.

Типи можливих ризиків, що найчастіше розглядаються в бізнес-планах. Найбільш імовірні типи ризиків. Способи реагування на загрози бізнесу підприємства: розробка організаційних та операційних процедур запобіжного (профілактичного) характеру; розробка альтернативних планів.

ТЕМА 12. ОФОРМЛЕННЯ І ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ

Вимоги до оформлення презентації бізнес плану. Як представляють фінансові показники в бізнес-плані. Графіки та таблиці у презентації. Оформлення слайдів презентації бізнес-плану. Підготовка виступу до презентації бізнес-плану. Критерії ефективною презентації бізнес-плану. Типові помилки при оформленні та презентації бізнес-плану.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція від 24.02.2023). URL: <https://tax.gov.ua/nk/zminu>
2. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навч. посіб. [З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик.] Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
4. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. Підприємницька діяльність: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 500 с.
5. Гонтарева І. В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
6. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с
7. Гук О.В. Бізнес-планування: Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 52 с.
8. Ільчук М.М., Коновал І.А., Барановська О.Д. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2024. 245 с.
9. Європейські стандарти бізнес-планування : навч. посібник [О. В. Димченко, О. О. Рудаченко, В. М. Прасол, О.Д. Панова]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 120 с.
10. Карпенко Н.В. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст. К.: Центр учбової літератури, 2019. 252 с.
11. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник І.А. Дмитрієв, І.М. Кирчата, О.М. Шершенюк. Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.
12. Європейська хартія для малого бізнесу Європи. Офіційний переклад. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_860
13. Організація підприємницької діяльності : конспект лекцій. Ю. В. Чорток, А. В. Євдокимова. Суми : Сумський державний університет, 2020. 81 с
14. Основи підприємництва: Підручник. [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 492 с.
15. Педько А.Б. Основи підприємництва і бізнескультури : навч. пос. К.: «Центр навчальної літератури», 2019. 168 с.

Електронні ресурси

1. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. Наказ від 18.11.2016 № 3268/5 (Редакція від 11.07.2021) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16>.
2. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

3. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
4. Про інститути спільного інвестування (пайові і корпоративні інвестиційні фонди). Закон України від 15.03.2001 р. № 2299-3 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛУБЕНСЬКИЙ ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПОЛТАВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

« БІЗНЕС ПЛАНУВАННЯ »

(назва дисципліни)

**ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 Управління та адміністрування

**СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

ОСВІТНЬО – ПРОФЕСІЙНИЙ СТУПІНЬ фаховий молодший бакалавр

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

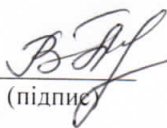
Людмила БОЙКО, викладач економічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні циклової комісії
економічно – комерційних дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Лубенський фінансово - економічний
фаховий коледж Полтавського державного
аграрного університету»

Протокол № 6 від «16» 01 2026р.

Голова циклової комісії

(підпис)

(Вікторія ПОНОМАРЕНКО)

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з дисципліни «Бізнес планування» спрямована на формування системи знань про основні методи та інструменти планування діяльності підприємства та економічних процесів і явищ. Студенти ознайомлюються з різними методологічними підходами до оцінки ефективності господарської діяльності, плануванню фінансових показників підприємств, інвестиційних проектів та управління ризиками.

Навчальна програма з дисципліни «Бізнес планування» спрямована на надання здобувачам освіти знань про основи аналітичної оцінки фінансово-господарської діяльності підприємств, методи оцінки та планування економічних показників, а також навички прогнозування економічних показників. Вона допомагає студентам освоїти техніки прогнозування та планування діяльності підприємства.

Навчальну програму з навчальної дисципліни «Бізнес планування» укладено на основі ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» розробленої на основі Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр».

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальності	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Нормативна/вибіркова	вибірковий освітній компонент
Кількість тем	11
Загальна кількість годин	90
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
Лекції	34
Практичні заняття	26
Самостійна робота	30
Форма підсумкового контролю	залік

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІЗНЕС ПЛАНУВАННЯ» компетентності та заплановані результати навчання

Мета курсу «Бізнес-планування» – розвиток практичних здібностей складання бізнес-плану. Для цього необхідним є виконання таких **завдань**:

- з'ясувати сутність цілі та логіку розробки бізнес-плану;
- визначити структуру та зміст бізнес-плану;
- ознайомитися з методами та підходами до розробки бізнес-плану;
- розглянути сутність презентації бізнес-плану та засоби підвищення її ефективності.

Предметом навчальної дисципліни «Бізнес планування» є: засоби і методи бізнес-планування підприємства, механізм складання бізнес-планів на підприємствах різних галузей народного господарства та форм власності.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Бізнес планування» є засвоєння знань із базових, вибірково-обов'язкових предметів загальноосвітньої підготовки, профільних предметів, нормативних, вибіркового дисциплін та спеціальних курсів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

знати:

- сутність, цілі, завдання та можливості використання бізнес-плану;
- сутність та зміст основних розділів бізнес-плану;
- порядок складання бізнес-плану;
- порядок презентації бізнес-плану.

вміти:

- використовувати різноманітні підходи, методи та способи до складання бізнес-плану;
- аналізувати фінансово-економічний стан досліджуваного підприємства та визначати перспективи його розвитку;
- практично розробляти бізнес-план регіону, підприємства, структурного підрозділу.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Бізнес планування» є обов'язковим компонентом підготовки фахових молодших бакалаврів. Вона формує базу знань для дисципліни «Фінанси підприємства» та взаємопов'язана з такими дисциплінами, як «Вища математика», «Статистика», «Економіка підприємства». Знання здобуті при вивченні дисципліни застосовуються під час проходження виробничої практики та атестації здобувачів передвищої освіти.

Програмою навчальної дисципліни «Бізнес планування» передбачено проведення лекцій, семінарських занять із тем курсу, а також складання заліку.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результат
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
Спеціальні компетентності (СК)	<p>СК 2. Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства.</p> <p>СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.</p> <p>СК 4. Розуміння принципів організації фінансових відносин.</p> <p>СК 5. Здатність застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку.</p> <p>СК 6. Здатність складати й аналізувати фінансову звітність.</p> <p>СК 9. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p>
Результати навчання (РН)	<p>РН 2. Володіти державною та іноземною мовами для складання ділових паперів і комунікації у професійній діяльності.</p> <p>РН 3. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.</p> <p>РН 5. Дотримуватися вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень.</p> <p>РН 6. Застосовувати набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань.</p> <p>РН 8. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.</p> <p>РН 10. Застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>РН 11. Формувати й аналізувати форми фінансової звітності та правильно інтерпретувати отриману інформацію.</p> <p>РН 12. Володіти методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку</p>

III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Тема	Обсяг годин			Разом
	Назва	Лекції	Практичні	Самостійне вивчення	
1	Вступ. Сутність планування в ринковій економіці та методологічні основи планової діяльності.	4	-	2	6
2	Бізнес-план і його роль у розвитку підприємств.	4	-	2	6
3	Галузь, суб'єкти підприємницької діяльності та його продукція.	2	2	2	6
4	Діагностика конкурентного середовища суб'єкта підприємницької діяльності.	2	2	2	6
5	Маркетинг план	2	2	2	6
6	План виробництва	6	6	6	18
7	Організаційний план	4	2	2	8
8	Основні засоби виробництва	2	2	2	6
9	Інвестиційна діяльність	2	2	2	6
10	Фінансовий план	2	4	2	8
11	Оцінка ризиків і їх страхування	2	-	4	6
12	Оформлення і презентація бізнес-плану	2	-	2	4
Всього		34	26	30	90

3.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ВСТУП. СУТНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Суть і об'єктивна необхідність планування діяльності. Планування як функція управління підприємством. Принципи і методи планування. Предмет, структура та завдання курсу «Бізнес-планування». Особливості бізнес - планування в сільському господарстві.

ТЕМА 2. БІЗНЕС-ПЛАН І ЙОГО РОЛЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.

Сутність бізнес – планування. Актуальність бізнес – планування на сучасному етапі. Функції бізнес – плану.

Технологія розробки бізнес – плану. Формування інформаційного поля бізнес-плану. Етапи та організація розробки бізнес – планування.

Оформлення і стиль бізнес – плану. Конфіденційність бізнес – планування. Структура бізнес – плану. Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану.

ТЕМА 3. ГАЛУЗЬ, СУБ'ЄКТИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЙОГО ПРОДУКЦІЯ.

Цілі розробки та структура розділу «Характеристика підприємства». Коротка довідка про історію підприємства. Склад засновників з визначенням їхньої частки в статутному капіталі (фонді). Участь у спільній діяльності. Місцезнаходження підприємства. Виробничий напрям (спеціалізація) підприємства. Міжгосподарські зв'язки (кооперація та інтеграція) і взаємодія з іншими організаційними структурами.

Організаційна структура (підрозділи) підприємства. Кадровий склад управління підприємством. Аналіз поточного стану справ у галузі та очікуваних тенденцій її розвитку. Фінансово – економічний стан підприємства (основні економічні показники виробничо – фінансової діяльності підприємства). Перспективи розвитку підприємства.

ТЕМА 4. ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

Цілі розробки та структура розділу «Ринкова діяльність». Основні етапи процедури дослідження ринку.

Оцінка конкурентної позиції фірми на ринку: визначення прямих і непрямих конкурентів; збирання інформації; порівняльний аналіз найближчих конкурентів.

Практичні заняття.

ТЕМА 5. МАРКЕТИНГ ПЛАН

Цілі та логіка розробки маркетинг-плану. Основні завдання маркетинг-плану. Характеристика етапів стратегії маркетингу. Фінансове забезпечення плану маркетингу. Аналіз можливих обсягів продажу фірми.

Засоби реалізації стратегії маркетингу: вибір каналів збуту продуктів бізнесу (типи каналів збуту; фактори вибору типу каналу збуту; опис власної системи збуту); формування цінової політики (етапи формування цінової політики; моделі та стратегії ціноутворення; застосування знижок із цін); організація рекламної компанії (процедура опрацювання рекламної кампанії; бюджет витрат на рекламу; інші елементи політики просування товарів фірми); формування політики підтримки продуктів бізнесу. Майбутня стратегія маркетингу. Фінансові потреби на реалізацію плану маркетингу.

Прогнозування обсягів продажу. Основні напрямки аналізу припущень щодо можливих обсягів продажу: за часовими інтервалами; за видами товарів та послуг; за основними групами споживачів. Консервативні, найбільш імовірні та оптимістичні прогнози.

Практичні заняття.

ТЕМА 6. ПЛАН ВИРОБНИЦТВА

Обґрунтування виробничої програми. Склад виробничої програми. Методика складання технологічних карт вирощування сільськогосподарських культур. Розробка балансу земельних угідь. Трансформація земельних угідь. Планування посівних площ сільськогосподарських культур. Планування урожайності. Приріст урожайності. Обґрунтування планової потреби в продукції рослинництва. Планування валового збору сільськогосподарських культур. Планування посівних площ.

Значення виробничої програми в тваринництві. Методика складання технологічних карт в тваринництві. Виробництво і розподіл продукції тваринництва. Методи планування обсягів виходу продукції. Планування розподілу тваринницької продукції.

Витрати на виробництво і собівартість продукції тваринництва.

Практичні заняття.

ТЕМА 7. ОСНОВНІ ЗАСОВИ ВИРОБНИЦТВА.

Поняття і класифікація засобів виробництва. Оснащеність сільськогосподарського підприємства основними фондами. Визначення балансової вартості основних фондів. Планування потреби в засобах виробництва та їх використання. Планування витрат на амортизаційні відрахування. Планування потреби в пальному. Планування витрат на ремонт і технічне обслуговування сільськогосподарської техніки. Визначення собівартості 1 т.- км.

Практичні заняття.

ТЕМА 8. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ПЛАН

Мета складання плану праці. Головні завдання організаційного плану: довести правильність вибору організаційної форми бізнесу підприємства; охарактеризувати головний управлінський персонал підприємства. Послідовність етапів розробки організаційного плану. Структура організаційного плану. Формування кадрової політики і стратегії фірми.

Складання балансу трудових ресурсів: розрахунок річного фонду робочого часу; планування чисельності працівників в галузі рослинництва і тваринництва. Визначення потреб підприємства в персоналі.

Планування фонду оплати праці. Преміювання працівників. Оплата праці різних категорій працівників. Акордні розцінки у рослинництві і тваринництві.

Практичні заняття.

ТЕМА 9. ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Поняття, характеристика та роль інвестицій. Класифікація інвестицій. Інвестиційна діяльність та інвестиційна політика підприємств. Інвестиційна привабливість підприємства. Форми сучасного інвестування. Методи оцінки

інвестиційної діяльності. Державне регулювання інвестиційної діяльності. Висвітлення закону України «Про інвестиційну діяльність». Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Розрахунок потреби в довгострокових кредитах. Розрахунок витрат на сплату відсотків за довгострокові кредити.

ТЕМА 10. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН

Цілі складання фінансового плану, його значення для самого підприємця, для потенційних кредиторів або інвесторів. Особливості фінансового плану проти інших розділів бізнес-плану. Зміст, логіка опрацювання та структура фінансового плану.

План доходів і витрат (прибутків та збитків). Послідовність складання плану доходів і витрат: визначення відповідних середньогалузевих показників; прогнозна оцінка обсягів продажу продуктів фірми; розрахунки прямих витрат фірми на виробництво та реалізацію продуктів (послуг) фірми; визначення валового прибутку; розрахунки операційних витрат фірми; обчислення операційного прибутку; визначення суми сплати відсотків за кредити; обчислення прибутку до сплати податків; обчислення суми податків з прибутку фірми; визначення чистого прибутку фірми.

Визначення точки беззбитковості виробництва. Аналітичний і графічний метод розрахунку точки беззбитковості. Знаходження точки беззбитковості.

План грошових надходжень і виплат (план руху готівки). Фактори, що визначають необхідність складання плану грошових надходжень і виплат. Процедура складання плану грошових надходжень і виплат.

Плановий баланс. Мета та вимоги до складання планового балансу.

Практичні заняття.

ТЕМА 11. ОЦІНКА РИЗИКІВ І СТРАХУВАННЯ

Сутність підприємницького ризику. Цілі розробки розділу «Ризики в діяльності підприємств»: здатність керівництва фірми збагнути можливі типи ризиків, що пов'язані з бізнесом фірми; спроможність керівників фірми розробити заходи та ефективно реагувати на небезпечні для бізнесу фірми ситуації. Складові концепції управління ризиками.

Типи можливих ризиків, що найчастіше розглядаються в бізнес-планах. Найбільш імовірні типи ризиків. Способи реагування на загрози бізнесу підприємства: розробка організаційних та операційних процедур запобіжного (профілактичного) характеру; розробка альтернативних планів.

ТЕМА 12. ОФОРМЛЕННЯ І ПРЕЗЕНТАЦІЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ

Вимоги до оформлення презентації бізнес плану. Як представляють фінансові показники в бізнес-плані. Графіки та таблиці у презентації. Оформлення слайдів презентації бізнес-плану. Підготовка виступу до презентації бізнес-плану. Критерії ефективною презентації бізнес-плану. Типові помилки при оформленні та презентації бізнес-плану.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України. Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція від 24.02.2023). URL: <https://tax.gov.ua/nk/zminu>
2. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навч. посіб. [З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик.] Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.
4. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. Підприємницька діяльність: підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 500 с.
5. Гонтарева І. В. Підприємництво : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 392 с.
6. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с
7. Гук О.В. Бізнес-планування: Навчально-методичний комплекс дисципліни [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 52 с.
8. Ільчук М.М., Коновал І.А., Барановська О.Д. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2024. 245 с.
9. Європейські стандарти бізнес-планування : навч. посібник [О. В. Димченко, О. О. Рудаченко, В. М. Прасол, О.Д. Панова]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 120 с.
10. Карпенко Н.В. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст. К.: Центр учбової літератури, 2019. 252 с.
11. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник І.А. Дмитрієв, І.М. Кирчата, О.М. Шершенюк. Х.: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.
12. Європейська хартія для малого бізнесу Європи. Офіційний переклад. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_860
13. Організація підприємницької діяльності : конспект лекцій. Ю. В. Чорток, А. В. Євдокимова. Суми : Сумський державний університет, 2020. 81 с
14. Основи підприємництва: Підручник. [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 492 с.
15. Педько А.Б. Основи підприємництва і бізнескультури : навч. пос. К.: «Центр навчальної літератури», 2019. 168 с.

Електронні ресурси

1. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань. Наказ від 18.11.2016 № 3268/5 (Редакція від 11.07.2021) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16>.
2. Про захист економічної конкуренції. Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

3. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>.
4. Про інститути спільного інвестування (пайові і корпоративні інвестиційні фонди). Закон України від 15.03.2001 р. № 2299-3 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>